

EXKLUZÍVNY ROZHOVOR s Humenčanom, ktorý stál pri objave nových dinosaurov!

(31.01.2017; www.humenne.dnes24.sk; Humenné, s. -; Tomáš Šuhajda)

Publikuje v prestížnych vedeckých časopisoch. Má za sebou fascinujúce expedície. Humenčan Martin Kunderát to dotiahol na svetovo uznávaného paleontológa.

Nature, Science, USA Today, China Daily... To je len časť vo svete významných médií, ktorým Martin Kunderát poskytol rozhovor. Dnes vám s ním prinášame rozhovor my. Svetovo uznávaný paleontológ, ktorý stál pri objave nových druhov dinosaurov a prehistorických lietajúcich jašterov, je totiž rodákom práve z nášho mesta.

Martin Kunderát navštevoval miestne gymnázium. Jeho ďalšie kroky smerovali na Univerzitu P. J. Šafárika v Košiciach, kde vyštudoval prírodné vedy a to rovno s prospechom 1.0, teda s červeným diplomom a cenou rektora. Nasledovalo postgraduálne štúdium v Prahe a postdoktorandské štúdiá v Austrálii, Kanade a USA. Po nich sa stal vedeckým pracovníkom Centra interdisciplinárnych biovied na Univerzite P. J. Šafárika, kde sa neskôr po rokoch pracovne strávených v zahraničí opäť vrátil. Významným míľnikom v kariére Martina Kunderáta bolo pôsobenie na prestížnej švédskej univerzite v Uppsale, kedy zažil prvé expedície v pozícii lídra.

Príspevky rodáka z Humenného sa objavili v prestížnych zahraničných vedeckých časopisoch, pozývajú ho na odborné prednášky naprieč celým svetom, je školiteľom doktorandských študentov v zahraničí, autor mnohých výskumných projektov a má za sebou projektové spolupráce s tými najvýznamnejšími prírodovednými múzeami vo svete.

Prečo práve dinosaury? Čo extrémne zažil pri svojich expedíciách a prečo sa domnieva, že aj vo Vihorlate sa nachádza niekoľko neprebádaných miest? Viac vám prezradil v našom rozhovore.

Ako si spomínate na svoje detstvo v Humennom? Zaujímali ste sa už vtedy o dinosaury?

Narodil som sa a vyrastal v tomto meste. Humenné v čase, keď neexistoval mobil a laptop, malo svoje čaro. Vyzývalo mladých ľudí k aktívnosti a ponúkalo možnosť všimnúť si podstatné veci, ktoré dnes prehliadame. Netrávili sme čas pri televízore prepínaním programov, ale dávali sme nášmu životu bohatší každodenný obsah. Mali sme jednoducho čas ŽIŤ, nielen existovať.

Patril som medzi zvedavé deti. Príroda k nám bola vtedy oveľa bližšie - dodnes si pamätám žabie koncerty počas letných večerov, ktoré vytvárali na sídlisku neopakovateľnú atmosféru. Bavilo ma vymýšľať netradičné veci a organizovať rôzne akcie. Strávil som stovky hodín pod hviezdou oblohou, ktorá si ma podmanila. Rád som sa zhováral so staršími ľuďmi. Mal som to šťastie, že som medzi nimi našiel tých, ktorí vo mne zapálili záujem o rôzne aspekty života, filozofie a poznania. Všetkým za ich čas a podporu ďakujem! Spomienky nezapadli prachom času. Mal som krásne detstvo. Detstvo, ktoré ma spojilo s týmto mestom.

A pokiaľ ide o dinosaury, boli korením mojej detskej zvedavosti a pátrania po pôvode a zmysle života na tejto planéte.

Po absolvovaní ZŠ padla vaša voľba na gymnázium. Ako si pamätáte toto obdobie?

Gymnázium malo v našom meste významné spoločenské postavenie. Stať sa študentom humenského gymnázia bola v tom čase výsada najlepších, aspoň vo väčšine prípadov. Túto výsadu som vnímal ako príležitosť uspokojiť hlad po poznaní a hľadania vzorov vzdelaných ľudí, ktorým som sa chcel podobať. Súčasne ma naplňala pocitom, že som na tej správnej ceste, ktorá mi dáva príležitosť naplniť vlastné sny a ciele.

Študijné nároky gymnázia boli vysoké, avšak benefit tejto náročnosti sa prejavil na vysokej škole a v celom mojom ďalšom živote. Bolo to obdobie osobnostnej premeny a prípravy na budúcnosť, ktorú nikto vtedy nepredvídal. Ukázalo sa, že niektorí stredoškolskí učitelia boli v tomto zmysle nadčasoví - okrem poznatkov vo mne pestovali logické uvažovanie, rozvíjali dar reči a argumentácie, vyzývali k objavovaniu nových schopností a vysokými nárokmi tak umožnili rozvíjať vlastný talent a vytrvalosť. Tieto dary zohrali významnú úlohu v mojej ďalšej odbornej i osobnostnej profilácii.

Gymnázium znamená stále všeobecné štúdium. Kedy vám bolo už definitívne jasné, čomu sa chcete venovať?

Myslím, že môj vzťah k prírode a poznávaniu bol natoľko silný a starostlivo vštepený mojimi rodičmi, že ak to trochu nadľahčene poviem, mal som jasne o tom, ktorým smerom chcem v živote kráčať skôr, než som nastúpil na základnú školu. Mojim drahým rodičom som vďačný, že sa významne obetovali, aby som si mohol naplniť profesionálne ciele a detské sny.

Stali ste sa svetovo uznávaným paleontológom, máte na konte významné objavy... Ktoré z nich znamenajú vo vedeckom svete najviac?

Slovko svetovo znie príliš nadnesene. Povedzme to takto, o moju výskumnú prácu je v zahraničí záujem. Sú za tým tisíce hodín tvorivej práce a neustáleho vzdelávania, súťaženie s kvalitnými súpermi, obetovanie osobného života a neochvejná vytrvalosť ísť ďalej, aj keď vám podmienky momentálne neprajú.

Budete sa možno čudovať, ale medzi objavy, ktoré pre mňa znamenajú najviac, je poznanie, že stále existujú zodpovední a slušní ľudia, ktorí ako dar vstúpia do vášho života. Tí boli intelektuálnou esenciou môjho životného príbehu. Ste taký bohatý, koľko takýchto ľudí máte za priateľov.

Vy ste však mali asi na mysli vedecké objavy. Za každým objavom je úplne iný príbeh. Každý z príbehov je tak originálny, že pokúšať o zostavenie akéhosi 'NAJ rebríčka' by bolo nezodpovedné a neúprimné. Väčšinu objavov som uskutočnil v zahraničí, kde mi ponúkli možnosti a podporu môjho vedeckého bádania.

Po nedávnom návrate domov sa konečne aj moja rodná krajina stala súčasťou ďalších objavov. Napríklad v decembri austrálsko-anglicko-slovenský tím publikoval v prestížnom časopise Scientific Report objav nového titanosaura v Austrálii a poskytol vysvetlenie, ako sa titanosauri dostali cez pravekú Antarktídu do Austrálie. Hádám môžem prezradiť, že tento rok prinesie nové prekvapenia.

V rámci expedičných výprav ste precestovali veľký kus sveta. Kde všade ste už boli a kde ste zažili najextrémnejšie klimatické podmienky?

Moju prvú expedíciu som pripravoval štyri roky a nakoniec zrealizoval v roku 1996 v obci Hajnáčka na juhu stredného Slovenska. Na akcii sa podieľalo takmer 30 ľudí a skončila bohatým úlovkom skamenelín. To, čo nasledovalo potom, bola moja prvá skúsenosť s aroganciou mocných. Projekt mi vzali a moje nálezy som už nikdy nevidel. Navyše som sa stal nezamestnaným. Krátko na to som prijal ponuku z Karlovej univerzity v Prahe, ktoré o mňa prejavila záujem. Začal som pôsobiť mimo Slovenska.

Prvé profesionálne skúsenosti pod vedením svetových autorít som získal v západnej Kanade na jednom z najbohatších nálezísk starých 70 miliónov rokov. Toto nálezisko má názov- Dinosaur Provincial Park a nachádza sa v provincii Alberta. Nasledovali ďalšie expedičné ponuky v USA, Mongolsku a Číne.

Keď som získal miesto na švédskej univerzite v Uppsale, bol som pripravený na výzvu takéto expedície viesť osobne. A teraz k vašej otázke. V Patagónii som sa stretol s najväčšou teplotnou zmenou v priebehu noci. Tropické teploty nad 40 °C vystriedal mrazivý vietor, ktorý sa zniesol z Ánd na patagonskú step. Nastala piesočná búrka. Cítil som sa ako na strelnici, zasiahnutý stovkami ostrých kamienkov, ktoré so sebou prudký vietor strhával.

A ako to bolo na Sibíri?

Tri expedície na Sibíri priniesli ďalšie zážitky, ktoré by som zhrnul asi takto: v zajatí rojov komárov a hustej tajgy, alebo odrezaní od sveta ľadovcovou riekou na Altaji.

Po Sibíri som realizoval ďalší prieskum v Iráne, Číne a na Novom Zélande. Všetky tieto akcie majú spoločné asi to, že slnko páliło všade rovnako neúprosne. V takomto teplotnom režime musíte udržať koncentráciu, fyzický a mentálny výkon, kontrolu nad vyčeranosťou a zdravý úsudok po dobu niekoľkých týždňov.

Spomeniete si na nejaký zaujímavý zážitok z niektorej expedície?

Zážitky z ciest postupne spisujem do knižnej publikácie. Prezradím len toľko, že budú obsahovať aj rizikové momenty, ktoré so sebou výskum menej dostupných oblastí prináša, napríklad prenasledovanie zlodejmi, ktorí sa vás snažia zahnať do kúta alebo silná otrava potravou. Pokiaľ sa ale nič vážnejšie nestane, v spomienkach vám zostanú najmä príjemné zážitky.

Skúste teda rozpovedať aspoň jeden z nich.

Keď som ešte ako paleontologické "ucho" pôsobil v Kanade, pričlenili ma na posledný deň môjho pobytu k jednej skupine, ktorá práve vykopávala kostrové pozostatky rohatého dinosaura. Lebka však chýbala. Vyhládol som si miesto a začal sa hrabať v zemi. Po polhodinke som natrafil na spodnú čeľusť a o dve hodinky neskôr som obrovský kostený golier, ktorý je súčasťou lebky rohatých dinosaurov. Po mojom odchode som sa dozvedel, že lebka, ktorú som našiel, bola pomerne kompletná a patrila novému druhu dinosaura. Myslím, že to nebol zlý začiatok (úsmev).

V jednom z rozhovorov ste uviedli domnienku, že niekoľko neprebádaných miest sa nachádza aj v našich Vihorlatských vrchoch. Čo ste tým myslíte?

Domnievam sa, že väčšina Zemplínčanov si pravdepodobne nevedomuje alebo nedoceňuje unikátnu povahu oblasti, ktorú obývame. Žijeme v tieni monumentálnych sopiek, ktoré pred 12 miliónmi rokov vytvorili krásne pohorie Vihorlatu. V tomto období sme boli dokonca prímorskou krajinou. Nad oblasťou budúceho Humenného sa často znášal sopečný popol, v jej blízkosti tiekli rieky žeravej lávy a sopky bombardovali okolie bombami, ktoré môžete dodnes nájsť v lesoch Vihorlatu. Sopečný popol je jedným z najlepších konzervantov odumretých tiel organizmov. Existujú miesta, kde tieto vrstvy popola vystupujú na povrch. Práve v nich sa môžu nachádzať stopy života, ktoré sú svedkami zrodzenia nášho Vihorlatu.

Zdroj - Dnes24.sk

<http://humenne.dnes24.sk/exkluzivny-rozhovor-s-humencanom-ktory-stal-pri-objave-novych-dinosaurov-261735>